

ZGRADA PARLAMENTA NARODA SAMI

Narod Sami (Sámi, Saami, Lapi, Lapponci) jest narod koji živi na području koje se proteže preko više granica. Njihov je teritorij od vrha Europe, od sjeverne Norveške, preko Švedske i Finske sve do poluotoka Kola u Rusiji na površini od oko milijun i sto tisuća kvadratnih kilometara.

Ime Sámi potječe od riječi sápmi i označava geografski teritorij tradicionalnoga samskog naselja, kao i sam narod, ljude koji tu žive.

Sámi sami sebe smatraju "Indijancima sjevera", a njihov je narod jedan od najstarijih naroda Europe. Kultura im se razvijala pod utjecajem činjenice da su se prvobitno bavili lovom i ribolovom, a kasnije, u 16. stoljeću, postaju nomadi i uzgajaju vlastita stada sobova. Ovaj narod ima dugu povijest i bogatu kulturnu baštinu.

Pripadnice samskoga naroda ispred tradicionalnoga šatora lávvo

Podijeljeni su u desetak narodnih skupina koje se dosta razlikuju po kulturnopovijesnim karakteristikama, jeziku i načinu života. Neke su skupine do danas sačuvale narodne običaje svojih predaka.

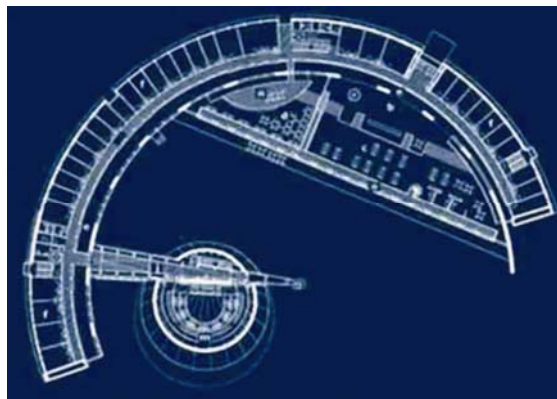
Osnovni element samske kulturne tradicije jest yoik (samska glazba, način pjevanja), samski jezik i legende, šamanizam - narodna medicina, samska nacionalna nošnja, sanjke koje vuku psi haskiji i sobovi te rezbarenje i poznavanje ekologije i prirode.

Samska kultura i običaji, kao i velika šumska bogatstva, raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, predivni krajolici s tisućama jezera, dugomjesečne noći i dani, polarna svjetlost ... karakteristike su samskoga područja i samskoga naroda.

Karasjok je administrativno središte norveškoga samskog naroda. Od ukupno 2900 stanovnika, 90 posto stanovništva u gradu su Sámi. Središnja lokacija grada Karasjok (koji se nalazi sjeverno od Švedske i samo nekoliko kilometara zapadno od finske granice) razlogom je što je baš on žarište kulturne, trgovačke i političke aktivnosti.

U Karasjoku se nalaze razne javne institucije samskog naroda kao što su Samski parlament, Samski radio, stara crk-

va iz 1807., Nacionalni muzej samske kulture i povijesti, Samski umjetnički centar i Samski tematski park osnovan na četiri glavna elementa samske kulture i tradicije (1. Siida-

Tlocrt nove zgrade samskoga parlamenta

samsko naselje, 2. samska kuhinja, 3. Duođi-samski ručni rad, 4. Stálubákti-magično mitološki teatar).

Dokaz da zaštita graditeljskih etničkih kultura ima svoj smisao i vrijednost jest građevina Sámediggi. U prijevodu Sámediggi, iz riječi prvih stanovnika dalekog sjevera, znači Samski parlament. Sámediggi ima veliko političko i kulturno značenje, a istodobno je jedinstvena monumentalna građevina graditeljskog naslijeđa.

Samski je parlament osnovan 1989., a 2. studenog 2000. novu je zgradu parlamenta, jednu od najljepših modernih građevina u Norveškoj, otvorio kralj Norveške – Harald V. Samo godinu dana kasnije ova građevina dobila je državnu nagradu kao najljepše graditeljsko djelo.

U ovoj graditeljskoj tvorevini koja predstavlja tradiciju sjevernoga naroda nalazi se sjedište parlamentarne skupštine te niz institucija koje vode računa o očuvanju i održanju autentične samske kulture, prošlosti, običaja i života toga naroda.

Zanimljivosti

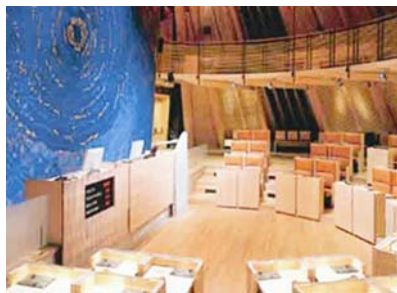
Glavna je inspiracija građevine u tradicionalnoj kući nomadskog naroda – u šatoru u obliku stošca. Uspješno je ostvaren dijalog između različitosti funkcionalnih cjelina i simboličnog oblika građevine.

Osnovni su oblikovni elementi građevine, ukupne površine 5300 m², polukružna građevina i stožac. Polukružna građevina s unutrašnje strane luka štiti dvije cjeline. Jedna se nalazi odmah uz luk, horizontalna je i završava pročeljem unutrašnjega dvorišta. Druga, manja i vertikalna cjelina dominira cijelim kompleksom. Odvojena je od ostatka građevine i ima jedinstven simbolični oblik tradicionalnoga nomadskoga šatora samskog naroda "lávvo" koji se bitno ne razlikuje od šatora sjevernoameričkih Indijanaca. U tom je visokom stošcu glavna dvorana skupštine, a izdiže se u južnom dijelu građevine. U stožac na četvrtini tlocrta prodire zastakljeni šiljak koji dvoranu parlamenta spaja s administrativnom zgradom. Ovaj «hodnik» vodi do galerije iznad dvorane za sjednice koja je osvijetljena dnevnim svjetlom staklenim dijelom stošca.

Hodnik do pojedinih dvorana s pogledom na stožastu cjelinu građevine

Unutrašnjost prostorije za zasjedanje je u cijelosti obložena drvom.

Unutrašnjost dvorane za zasjedanje

Na vanjskome omotaču drveni elementi ističu vertikalnost i simbolič-

Drveno pročelje polukružne građevine

no podsjećaju na nosivi sustav šatora – drvene šipke raspoređene u krug, koje se međusobno oslanjaju iznad njegove sredine. Luk višenamjenske građevine zatvara zelenu površinu u unutrašnjosti bloka i otvara se prema jugoistoku prema rijeci.

U polukružnoj su građevini smještene knjižnica, kafići i galerije kroz čije se stakleno pročelje vidi dvorana parlamenta. Stakleno je pročelje

u kontrastu sa zatvorenim i neprozirnim vanjskim pročeljem. Htio se postići doživljaj ulaska u *lavvo*. Na pročelju polukružne građevine koja se proteže kroz tri kata, ostakljene se površine nadopunjuju površinama od drva, a na pojedinim mjestima i dijelovima od čelika i betona. Metalni sivi dijelovi ističu prirodnu ljepotu i boju drva. Elementi drvene pročeljne obloge većim su dijelom građevine postavljeni horizontalno.

U polukružnoj se građevini nalazi otprilike 55 ureda, 5 dvorana za konferencije, multimedijalna dvorana i prostorije za samsku biblioteku koja posjeduje 35000 knjiga te videovrpca i audiovrpca o samskom narodu. U dijelu biblioteke je i Arhiv samskog parlamenta. Tu se nalaze i prostorije Ministarstva prosvjete, kulture, trgovine i jezika, kao i posebno odvojene prostorije za pet političkih stranaka.

Tanja Vrančić